

Stella Polaris Operaation Merkkivuosi

Tausta

Suomi pyrki erillisrauhaan Neuvostoliiton kanssa. Maamme päättäjät olivat ymmärtäneet, että se olisi ainoa keino Suomen itsenäisyyden ja alueellisen koskemattomuuden säilyttämiseksi vaikeassa tilanteessa. Sotilaallinen johto valmistautui äärimmäisen salaiseen operaatioon tiedustelumateriaalin ja henkilöstön evakuoimiseksi maasta. Operaatio toteutettiin Varsinais-Suomesta, Uudestakaupungista ja Pohjanmaalta, Närpiöstä.

Operaatio suoritettiin siltä varalta, että Neuvostoliitto miehittäisi Suomen. Aselepo astui voimaan 5.9.1944 (4.9.1944) ja valmistelut välirauhansopimukselle 19.9.1944 käynnistivät operaation.

Operaatio Stella Polaris pantiin toimeen 22.–24. syyskuuta 1944. Kolme alusta - S/S Maininki, S/S Osmo ja S/S Georg - joissa oli yhteensä noin 500 ihmistä, lähti Närpiön Nämptänsistä kohti Härnösandia. S/S Lokki lähti Uudestakaupungista mukanaan noin 250 henkeä kohti Gävleä. Yhteensä noin 750 henkeä evakuoitiin Pohjanlahden yli Ruotsiin, mukana oli kokonaisia perheitä.

Operaation valmisteluun osallistuvat Suupohjassa Kaskinen, Kristiinankaupunki ja Närpiö. Itse operaatio suoritettiin Närpiöstä. Voidaan olettaa, että Kaskinen, jossa oli laivaston tukikohta, oli mukana suunnitelmissa ensisijaisesti.

Kuulustelupöytäkirjoissa Härnösandissa mainitaan Kaskinen lähtösatamana. Nämptänsin valinta lieneekin tehty turvallisuussyistä.

Kuljetukset tulivat Närpiön rautatieasemalle Finbyhyn. Närpes Folkhögskola niminen kansanopisto Yttermarkissa toimi huoltotukipisteenä välttämättömälle huollolle. Sieltä matka jatkui Nämpnäsiin ja Österfjärdenin laivalaituriin mistä kalastajaveneet kuljettivat tavarat ja henkilöstön merellä odottaviin aluksiin. Alukset omisti laivanvarustaja ja sotilas, eversti Ragnar Nordström.

Tapahtumia yleisölle ja vieraille

Kesämarkkinaluennot 12.7.2014

HSP Historiallisyhdistys Stella Polaris ry järjestää merkkivuoden aikana tapahtumia Rannikko-Suupohjassa. Kulttuuritalo DUXissa järjestetään Kesämarkkinaluento 12. heinäkuuta. Klo 12 Filosofian maisteri **Ulf Smedberg** luennoi ruotsiksi aiheesta "Det ständiga knekthållet", - Ruotuväkilaitos Pohjanmaalla. Suomenkielisen luennon klo 14 pitää Asehistoriallisen seuran varapuheenjohtaja **Raimo Suominen** joka puhuu aiheesta "Aselaki ja asekeräily".

Laivaston kiltapäivät 26.–27.7.2014

Laivaston kiltapäivät järjestetään Kristiinankaupungissa 26.–27 . heinäkuuta. Ohjelmassa on muun muassa paraati (klo 11:30, järjestäytymisalue linja-auto aseman kenttä), sepeleenlasku sankarihaudoilla (klo 12 lippulinna, alueen paikalliset ja alueen veteraanit kutsutaan osallistumaan), tutustuminen Ulrika Eleonoran kirkkoon ja kaupungin historian esittely, opas **Helena Kari**. Luentoja Kristiinankaupungin kaupungintalolla, majuri **Jan-Erik Juslin** esittelee Operaatio Stella Polarista ja insinöörimajuri **Hari Paattimäki** kertoo uudesta taistelumenetelmästä. Iltajuhla ja päivällinen hotellissa sekä Veljesilta Suolamakasiinissa.

Perinteinen Unikeonpäivän aamu järjestetään 27.7. Klo 07 kastetaan Kristiinankaupungin kunniakansalainen numero 5 Kaupunginlahdessa. Aamupala Lassfolkhin pihamaalla kulttuuriohjelman lomassa. Kiltalaiset esittävät Pohjanlahden laivastokillan Linda ja Maria kiltaveneet kaupunkilaisille. Herrasmieskilpailu Saunapuistossa. Kiltapäivien vieraat kuljetetaan kaupunkijuna Toomella. Mahdollisuus tutustua Kristiinankaupungin Merimuseoon, sen molempiin osiin.

Päätapahtumat 18.–21.9.2014

Kaikki kolme kaupunkia Rannikko-Suupohjassa osallistuvat aktiivisesti Stella Polariksen merkkivuoden viettoon. Myös seurakunnat ovat aktiivisesti mukana järjestelyissä ja ohjelmissa.

Päätapahtumat aloitetaan Kristiinankaupungissa 18.9.2014 klo 17. Kulttuuritalo DUXissa kirjailija **Paavo Salo** esittelee otsikolla ”Stella Polaris 2”. Keskustelu S/S Karhulasta ja toiminnasta Kaskisissa.

Elokuvatuottaja **Hans Barnekow** kertoo kuinka hän tekee filmin. Esimerkkinä on hänen filminsä, jota Yle ei näyttänyt. Filmin nimi ”Suomi 1944–1952 Stalinin varjossa”. Esittelyn jälkeen näytetään elokuva.

Kaskisissa järjestetään 19. 9. välirauhan 70-vuotis-muistotilaisuus alkaen seppeleenlaskulla sankarihaudalle klo 15. Erityisesti veteraanit kutsutaan tervetulleiksi tähän tilaisuuteen ja kaikkien maanpuolustusjärjestöjen lippujen toivotaan osallistuvan tilaisuuteen ja lippulinnaan. Seppeleenlaskun jälkeen muistotilaisuus jatkuu klo 15.30 Kaskisten kirkossa jossa tarjotaan musiikkia, liturgiaa, saarna ja ehtoollinen. Kirkkoherra **Tom Ingvesgård**. Jumalanpalveluksen jälkeen professori, valtiotieteen tohtori, ye-eversti **Pekka Visuri** luennoi aiheesta ”Aselepo ja välirauha syksyllä 1944”. Yhteenveto ruotsiksi valtiotieteen kandidaatti **Jan-Erik Juslin**. Tarjoilu.

Kaskisten kirkossa jatkuu välirauhan muistotilaisuus klo 18. musiikilla ja yhteislaululla. Professori **Pekka Visuri** esitelmöi aiheesta ”Marsalkka Mannerheimin rooli aselevon ja välirauhan aikaansaamisessa syyskuussa 1944”. Valtiotieteen kandidaatti **Jan-Erik Juslin** referoi esityksen ruotsiksi. Iltahartaus. Tarjoilu ja elokuvaesitys.

Närpiö on tänä vuonna Stella Polaris seminaarin tapahtumapaikka. Seminaari on merkkipuoden kunniaksi entistä laajempi ja monipuolisempi.

Finbyssä kyläyhdistyksen tiloissa (vanhassa asemarakennuksessa jonne stelistit saapuivat 70 vuotta sitten) järjestetään muun muassa seuraavia tapahtumia:

Perjantai 19.9.2014 radioamatöörit ja -veteraanit saapuvat asuntoautoilla ja -vaunuilla. Osoite Stationsvägen14-16, 64230 Närpiön Asema. Närpiön uimahalli avoinna klo 21 asti. Kävelyetäisyydellä rautatieasemalta. Finby Byförening rf järjestää tarjoilua rautatieasemalla.

Lauantai 20.9.2014 klo 10–18. **Stella Polaris näyttely** aseman Makasiinissa, Finbyssä. Laaja radiokalustonäyttely. Toteutetaan yhteistoiminnassa Suomen radiohistoriallisen seuran, Petäjaveden Radio - ja puhelinmuseon ja Suupohjan

Kuutosten puheenjohtaja **Ben Nybergin** johdolla. Suupohjan Kuutoset rakentavat myös radioasemia mikä takaa radioliikenteen ja Stella Polaris OI6SP kutsun kuulemisen ympäri maailmaa. Näyttelyssä on esillä mm häkäpönttöauto. Satakunnan Asehistoriallinen Seura r.y. varapuheenjohtaja **Raimo Suomisen** johdolla järjestää Historiallisten aseiden ja sotilaspukujen näyttely. Lapsistellisti **Pertti Hänninen** esittelee kokoelmaansa koskien ajankohtaista kirjallisuutta aiheeseen liittyen. Hän opastaa ja näyttää myös miten Internetiä voi käyttää tiedusteluun ja tutkimukseen. Kokoelma sisältää ennen näkemätöntä ja julkaisematonta materiaalia. Pertti Hänninen on entinen IT-johtaja pankki- ja finanssimaailmasta ja hän on Aili ja Einari Hännisen poika. Einari Hänninen oli stelliisti ja yksi niistä 26:sta jotka siirtyivät FRA:n (Försvarets Radioanstalt) palvelukseen, vuonna 1944. Järjestetään muistojen ja kertomusten taltiointi. **Haastattelustudio** perustetaan sitä varten, että kaikki halukkaat voivat tulla kertomaan muistojaan sota-ajalta ja erityisesti kertomuksia Stella Polarikseen liittyen joita ovat kuulleet. Dokumentaatiosta vastaa **Cay Irjala** joka toimii Mediatuottajien projektijohtajana. 19.9 nauhoitetaan Högåsenilla Kristiinankaupungissa ja 20.–21.9 nauhoitetaan Närpiössä, Finbyssä. Ilmoittautumisia haastatteluun ottaa vastaan puheenjohtaja **Per-Elof Boström** 040 7088030.

Lauantaina klo 9-12 **Stella Polaris luentoja** Rautatieasemalla.

Insinöörikommentajakapteeni **Antero Tanninen**, radioamatööri ja kyynelradiospesialisti, puhuu aiheesta ”Kyynelradion kehitys ja käyttö” ja SRAL:n TURVA komitean puheenjohtaja radioamatööri **Jyri Putkonen** puhuu aiheesta ”Suomen radioamatöörien kriisiviestintä - katsaus menneisyyteen ja nykyisyyteen.”

Lauantaina klo 10–16 järjestetään myös suuri **Rompetori/Kirpputori** Asema-alueella. Kirpputori on tarkoitettu kaiken maailman radiotarvikkeille.

Klo 11–13 **Lounas** Kockens bar (auki tapahtumien vuoksi), Simhallsvägen 1, 64200 Närpiö. Etukäteisilmoittautuminen (per-elf.bostrom@hotmail.com) mikäli haluat 9 € lounaan.

PÄÄJUHLA

Lauantaina klo 13 Stella Polariksen 70-vuotismuistojuhla YA:n Auditorio

- * Juhlapuhe Prikaatikenraali **Asko Kilpinen**
- * Musiikista vastaa **Laivaston Soittokunta**
- * Muistoja, lapsistellisti **Pertti Hänninen**

Osoite: Svenska Yrkesakademin, Närpiön Yksikkö, Ängskullsvägen 1, 64230 Närpiö.

Klo 15.30 Seppeleenlasku Stella Polaris muistomerkille, Nämpnäs, Österfjärden

Laivaston Soittokunta

Puhe diplomikauppias **Kaj Hagman**

Sunnuntai 21.9.2014 klo 9-12.9. Stella Polaris näyttely Makasiinissa, Finbyssä.

Kattava radio- ja viestikalustonäyttely jonka ovat koonneet Suomen Radioamatööriliitto ry. SRAL, Suomen Radiohistoriallinen Seura ry. SRHS ja Petäjäveden Radio- ja Puhelinmuseo yhteistoiminnassa Suupohjan Kuutosten kanssa puheenjohtaja **Ben Nybergin** johdolla. Suupohjan Kuutokset rakentavat useita radioasemia, mikä takaa että Stella Polaris, Närpiö ja kutsu OI6SP kuuluvat maailmassa. Näyttelyssä on esillä myös häikäpönttöauto.

Sunnuntaina klo 9-11 **Stella Polaris seminaari Rautatieasemalla** Finbyssä luennoitsijoina mm. filosofian lisensiaatti, kirjailija **Johanna Parikka Altenstedt** aiheena ”Flóra Bartha Paasosen Vaiettu elämä” ja professori **Pekka Visuri** aiheena ”Eversti Aladár Antero Zoltán Béla Gyula Árpád Paasonen päämajan tiedustelupäällikkönä vuonna 1944”.

Sunnuntaina klo 12 **Juhlajumalanpalvelus Närpiön kirkossa**, kirkkoherra **Lars Lövdahl**.

Mukana mm. rovasti ja kenttäpappi (1941–1944) **Holger Andersson**.

Paikallisväestö ja vieraat ovat tervetulleita osallistumaan eri tilaisuuksiin ja myös kertomaan muistikuvistaan liittyen Stella Polaris Operaation valmisteluihin ja toteutukseen.

Luentoja Stella Polariksesta ja vuoden 1944 välirauhasta järjestetään alueen lukioissa klo 09-15. Luentoja pidetään suomeksi ja ruotsiksi tai miten koulut haluavat ja heidän tilauksensa mukaisesti. Lisää tietoa ja tilaukset 040 708 8030.

Majoitusmahdollisuus on varattu SÖFFin oppilasasuntolassa Yttermarkissa, Vasavägen 764, 64220 Yttermark.

Varaukset ja yhteys 06 2249280. Kahden hengen huone 60 € ja yhden hengen huone 40 €. Ilmoita ”Stella Polaris” varauksen yhteydessä. Huoneet otetaan vastaan perjantaina (19.9) ennen klo 18 ja lauantaina (20.9) ennen klo 12.

Ei aamupalaa, mutta mukaan otetun aamupalan voi valmistaa huoneessa mikäli haluaa.

Lauantaina klo 19 yhteinen Stella Polaris päivällinen ilmoittautuneille Närpiön keskustassa Ravintola Logenissa. Kolmen ruokalajin päivällinen 30 €.
Ilmoittautuminen viimeistään 1.9.2014 per-elif.bostrom@hotmail.com

Järjestelyjä tukevat rahallisesti tähän mennessä seuraavat tahot:
KulturÖsterbotten, Svenska kulturfonden, Suomen Kulttuurirahasto, Svensk-Österbottniska Samfundet r.f. ja Kristiinankaupungin Sivistys- ja kulttuurilautakunta.
Järjestävä yhdistys kiittää tuesta!
Yhdistys vastaanottaa uusia lahjoituksia, sponsoreita ja vapaaehtoistyövoimaa (talkooväkeä).

Tervetuloa viihtymään, osallistumaan ja tekemään!

Historiskaföreningen Stella Polaris rf – Historiallisyhdistys Stella Polaris ry HSP

Per-Elof Boström
Yhdistyksen puheenjohtaja
kouluneuvos, majuri
hsp180112@gmail.com
per-elif.bostrom@hotmail.com
040 708 8030